

Vzdělávání nadaných dětí ve Walesu

Kata Fodor, 2023

Úvod

Tématem této práce je školství ve Walesu – zaměřené na podporu nadaných dětí. V práci je zmíněn velšský vzdělávací systém, snaha země na identifikaci nadaných dětí, vypracovávání kurikula vhodného pro jejich vzdělávání a také podpora nadaných dětí.

Vzdělávací systém

Wales je země, která je součástí Spojeného Království. Z tohoto důvodu se struktura jeho vzdělávacího systému v mnohem podobá britskému vzdělávacímu systému.

[1] Vzdělávací systém ve Spojeném Království (včetně Walesu) je rozdělen do čtyř hlavních částí: primární vzdělávání, sekundární vzdělávání, další vzdělávání a vysokoškolské vzdělávání.

Zároveň, systém ve Spojeném Království je také rozdělen do tzv. klíčových fází („key stages“) v závislosti na věku studentů:

- Key stage 1 – 5 až 7-letí studenti
- Key stage 2 – 7 až 11-letí studenti
- Key stage 3 – 11 až 14-letí studenti
- Key stage 4 – 14 až 16-letí studenti

[2] Vzdělávací systém ve Walesu se shoduje s výše zmíněným systémem v klíčových fázích 2-4, ale liší se v první fázi. Od roku 2010 je první fáze vzdělávání tzv. zakládací fáze („foundation phase“) a zahrnuje vzdělávání studentů ve věku od 3 až 7 let. Kombinuje vzdělávání v raním věku s prvními dvěma roky povinného vzdělávání.

[3] [4] [5] Avšak od září 2022 vstoupí v platnost nové kurikulum a klíčové fáze budou nahrazeny kontinuálním učením od 3 do 16 let. Žáci budou rozdělení do ročníků 1-11, s tím, že v prvním ročníku jsou děti ve věku 5-6 let, v jedenáctém ročníku zas děti 15-16 leté.

[6] Předškolní vzdělávání je umožněno dětem ve věku 3-4 let.

Primární vzdělávání je povinné, děti v pěti letech nastoupí do 1. ročníku (děti, které do 1. září už měly 5. narozeniny). Primární vzdělávání trvá 6 let (do ročníku 6-7).

Sekundární vzdělávání odpovídá ročníku 7-11.

Povinná školní docházka je od 5 do 16 let. Dále se budeme zabývat pouze tímhle intervalem studia.

[4] Kdy se začne vyučovat podle nového kurikula?

- Září 2022 – do ročníku 6, část 7. ročníku
- Září 2023 – ročníky 7 a 8
- Učební osnovy pak budou zavádět rok po roce, dokud nebude zahrnut i ročník 11 v roce 2026

[5] Jakožto i počítání, gramotnost a digitální dovednost, existuje 6 oblastí učení a zkušenosti. Povinné učivo bude spojeno do těchto oblastí: humanitní vědy, expresivní umění, matematika a počítání, zdraví a pohoda, jazyky, gramotnost a komunikace, věda a technika.

Nové kurikulum není dostatečně dlouho platné (resp. ještě není vůbec dokončeno), abychom mohli mít nějaké statistiky a s nimi pracovat. Z tohoto důvodu budou další části této práce používat starší data.

Nadané děti

V České republice je používán termín nadané dítě k identifikaci dítěte s vysokou inteligencí, vysokým stupněm nadání a talentu. Ve Walesu je používán termín schopnější a talentovanější („more able and talented“ – zkratka MAT) k popisu studentů, kteří potřebují k rozvíjení svých schopností obohacení kurikula – širší a hlubší učení, než je to běžně poskytováno obvyklým studentům. MAT studenti jsou ti, kteří mají talenty akademické, praktické, kreativní a umělecké.

V roce 2015 velšská vláda vydala dokument pod názvem „Review to identify more able and talented provision across Wales“ [7], aby pomohla školám a učitelům identifikovat, podporovat a monitorovat nadané děti. Podobný dokument byl vydán v roce 2008 pod názvem „Meeting the Challenge - Quality Standards in Education for More Able and Talented Pupils“ [8].

Tuhle kapitolu věnujeme stručnému představení těchto dvou dokumentů.

Proč byla potřebná revize po vydání prvního dokumentu? V roce 2011 a 2012 Estyn (velšský inspektorát vzdělávání a odborné přípravy) žádal a zlepšení podpory poskytované MAT studentům.

Identifikace nadaných dětí

Výzkum se skládal ze dvou hlavní částí: fáze stanovení rozsahu a hlavní revize.

V první fázi se zúčastnili národní organizace jako Estyn, Governors Wales a NACE Cymru (National Association for Able Children in Education, ve volném překladu Národní asociace pro schopné děti ve vzdělávání).

V r. 2014, 2015 probíhala práce v terénu – 32 rozhovorů s různými školami, z něhož získali velké množství informací na zpracování. Některé z metod používané při práci v terénu:

- e-průzkum,
- polostrukturované telefonáty se speciálními školy a dalšími zainteresovanými stranami.

Online průzkum dokončilo celkem 91 škol, z nich 48 primárních a 38 sekundárních.

Mnoho škol má svoji vlastní představu o interpretaci schopnějších a talentovaných žáků. Většina odkazuje na akademické výsledky – žák dosahuje lepší výsledky než očekávané od jeho věkové kategorie.

Zkoumané školy tvrdily, že mezi jejich žáky je 10-40% MAT žáků, typicky kolem 20 %. Ale pouze menšina těchto škol (méně než 40 %) rozlišuje „schopnější“ a „výjimečné“ studenty. Výjimeční studenti jsou ti, kteří dosáhnou o dvě úrovně výš než je očekávaná úroveň. Několik škol uvedlo, u nich studují až 2 % výjimečných studentů.

Tabulka níže znázorňuje použité strategie k hledání nadaných studentů u zúčastněných škol v průzkumu. (podle [7])

Strategie používaná při identifikaci	Odezva v %
Nominace učitele	94
Nominace rodičů/pečovatelů	52
Nominace jinými odborníky	63
Nominace ostatních žáků	21
Vlastní nominace	23
Formativní hodnocení učitelů	95

Souhrnné hodnocení výsledek na konci klíčových fází/zakládací fáze	87
Výsledky komerčních testů	53
Výsledky národního testu čtení a počítání	86
Specifická předmětová kritéria	63
Moderování práce žáků	71

Podpora nadaných dětí

V téhle kapitole se dozvíme, jakou podporu dostanou nadané děti od škol. Jsou to čistě vyjádření škol, nikoli státem stanovená pravidla.

Ve výuce

Téměř všechny školy uvedly, že mají speciální učební osnovy pro MAT studenty, další mají vypracované plány pro identifikaci krátkodobých priorit v rozvoji MAT studentů. Až na několik výjimek, školy mají určeného pracovníka, který je zodpovědný za tyhle učební osnovy, studijní plány – MAT koordinátor.

Forma podpory nadaných žáků je rozdílná v jednotlivých školách. Ale velmi časté jsou výukové kurzy s tzv. learning coach-em, který se věnuje nadaným dětem, které se pak chtějí přihlásit na prestižní univerzity jako Oxford nebo Cambridge. Na některých školách se taky vyskytují kurzy, kde mladší MAT studenti se učí od starších MAT studentů.

Většina škol tvrdí, že diferenciací ve výuce je klíčovým momentem ve výukových hodinách. Snaží se mít individuální studijní plány – tím pádem i individuální aktivity pro samostudium i ve škole. Zároveň ale, většina nadaných studentů tvrdí, že po ukončení těchto aktivit, na výukových hodinách už nejsou další výzvy.

Jako řešení, se školy snaží mít mimoškolní aktivity jak po škole, tak i během dne – např. v obědové pauze.

Finančně

MAT studenti mají nárok na bezplatné stravování ve školách. Některým talentovaným studentům bylo poskytnuto sportovní oblečení a vybavení bezplatně, dalším bezplatná výuka hudby nebo půjčení nástrojů.

Dále, školy financují vybavení, které je potřebné k obohacení aktivit ve školách, ale také školné pomůcky k domácímu se učení. Další finanční prostředky jsou poskytované asociacemi rodičů a učitelů („Parent Teacher Associations“). Školy mají přístup i k různým lokálním a národním grantům nebo fundům jako „Communities First match-funding“.

PISA

rok	OECD průměr			Wales průměr		
	matematika	čtení	věda	matematika	čtení	věda
2015	490	493	493	478	477	485
2018	489	487	489	487	483	488

V tabulce výše jsou uvedeny výsledky PISA testů z roku 2015 a 2018 ([9],[10]), tj z roku, když byl vydán dokument „Review to identify more able and talented provision across Wales“ a tři roky poté. I když je vidět nějaké zlepšení, pořád jsou výsledky pod OECD průměrem.

Osobní názor:

- podle vyjádření škol ohledně počtu nadaných studentů PISA výsledky by měly být lepší;
- bohužel, jsem nemohla najít žádný dokument, ve kterém by byla zmíněna státní podpora nadaných studentů, takže můžu posuzovat pouze podle vyjádření škol a podle dokumentu [11], který vznikl jako nezávislý výzkum, zda podpora splňuje požadavky nadaných žáků. Vypadá to, že finanční podpora nadaných žáků je různá, závislá na finančních možnostech školy a rodičů. Ze studijního hlediska, z [11] vyplývá, že většina MAT studentů se nepotká s většími výzvami při studiu a tím pádem ani nemohou svůj potenciál využít.

Souhrn a závěr

Vzorem vzdělávacího systému ve Walesu byl vzdělávací systém ve Spojeném Království, skládá se z předškolního, primárního, sekundárního, dalšího vzdělávání a vysokoškolského vzdělávání.

V letech 2008 a 2015 velšská vláda vydala dokumenty pro identifikaci a podporu nadaných dětí.

V současné době se pracuje na novém kurikulu.

V roce 2014-15 proběhl výzkum, kde se ptali škol, kolik nadaných dětí mají, jaké strategie používají na jejich identifikaci a jakou podporu jim poskytují.

Zdroje

[1] The British educational system [online] [cit. 2023-6-5] Dostupné z:

<https://www.brightworldguardianships.com/en/guardianship/british-education-system/>

[2] The Welsh Education Reform Journey. OECD [online] 2017 [cit. 2023-6-5] Dostupné z:

<https://www.oecd.org/education/The-Welsh-Education-Reform-Journey.pdf>

[3] An overview of the Welsh education system [online] [cit. 2023-6-5] Dostupné z:

<https://www.theschoolrun.com/overview-welsh-education-system>

[4] Education is changing [online] [cit. 2023-6-5] Dostupné z:

<https://www.gov.wales/education-changing>

[5] A guide to the new Curriculum for Wales. Education Wales. [online] [cit. 2023-6-5] Dostupné z:

<https://hwb.gov.wales/api/storage/4e66c555-73aa-44ee-93e5-1e612906f1d2/220208-parents-carers.pdf>

[6] Education in Wales. Wikipedia: the free encyclopedia [online] [cit. 2023-6-5] Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Wales#Early_years_care_and_education

[7] Review to identify more able and talented provision across Wales. Welsh Government. [online] December 2015. [cit. 2023-6-5] Dostupné z:

<https://www.gov.wales/sites/default/files/publications/2018-02/review-to-identify-more-able-and-talented-provision-across-wales.pdf>

[8] Meeting the Challenge - Quality Standards in Education for More Able and Talented Pupils. Welsh Assembly Government [online] 2008 [cit. 2023-6-5] Dostupné z:

https://www.gov.wales/sites/default/files/publications/2018-11/meeting-the-challenge-quality-standards-in-education-for-more-able-and-talented-pupils_0.pdf

[9] OECD [online] [cit. 2023-6-15] Dostupné z:

<https://www.oecd.org/>

[10] Achievement of 15 year olds, PISA national report. Welsh Government [online] [cit. 2023-6-15] Dostupné z:

<https://www.gov.wales/achievement-15-year-olds-program-international-student-assessment-pisa-national-report>

[11] Education in Wales – Does it Meet the Needs of Gifted Students?. Patricia McGrath. [online] [cit. 2023-6-15] Dostupné z:

<https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=88302212312308508902608600000609912605007606800103905107308800509800802509711808909511004805900810205900406809010807311510800012020000002083006090071066084121064081036047002121073113076123028112013125114014123015118114122092120122091116005087117120&EXT=pdf&INDEX=TRUE>